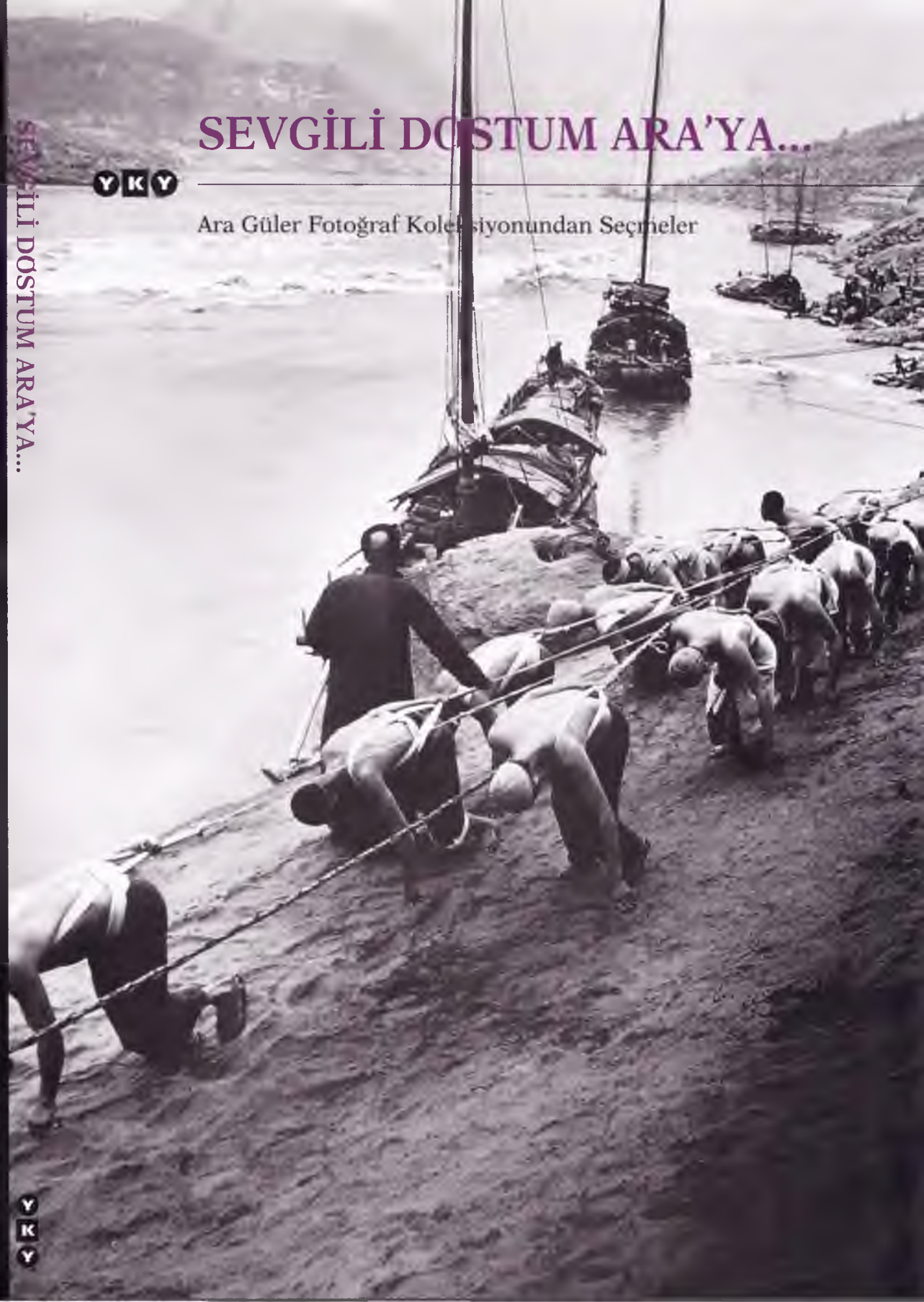
SEVGİLİ DOSTUM ARA'YA...

Ara Güler Fotoğraf Koleksiyonundan Seçmeler

SEVGİLİ DOSTUM ARA'YA...

SEVGİLİ DOSTUM ARA'YA...

Ara Güler Fotoğraf Koleksiyonundan Seçmeler

YKY

SEVGİLİ DOSTUM ARA'YA...

Ara Güler

Fotoğraf Koleksiyonundan Seçmeler

Yapı Kredi Yayınları -1428
Sanat - 70

SEVGİLİ DOSTUM ARA'YA
Ara Güler Koleksiyonundan Seçmeler

Editör: Özge Açıkkol
Kitap Tasarımı: Yeşim Balaban
Fotoğraf Reprodüksiyonları: Aydın Coşkun
Baskı: Promat

1. Baskı: İstanbul, Aralık 2000
ISBN 975-08-0070-2

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş., 2000

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
Yapı Kredi Kültür Merkezi
İstiklal Caddesi No. 285 Beyoğlu 80050 İstanbul
Telefon: (0 212) 252 47 00 (pbx) Faks: (0 212) 293 07 23
http://www.yapikrediyayinlari.com
http://www.shop.superonline.com/yky
e-posta: ykkultur@ykykultur.com.tr

SEVGİLİ DOSTUM ARA'YA...

Ara Güler

Fotoğraf Koleksiyonundan Seçmeler

YKY
İSTANBUL

pour Aragon.
son ami
Henri

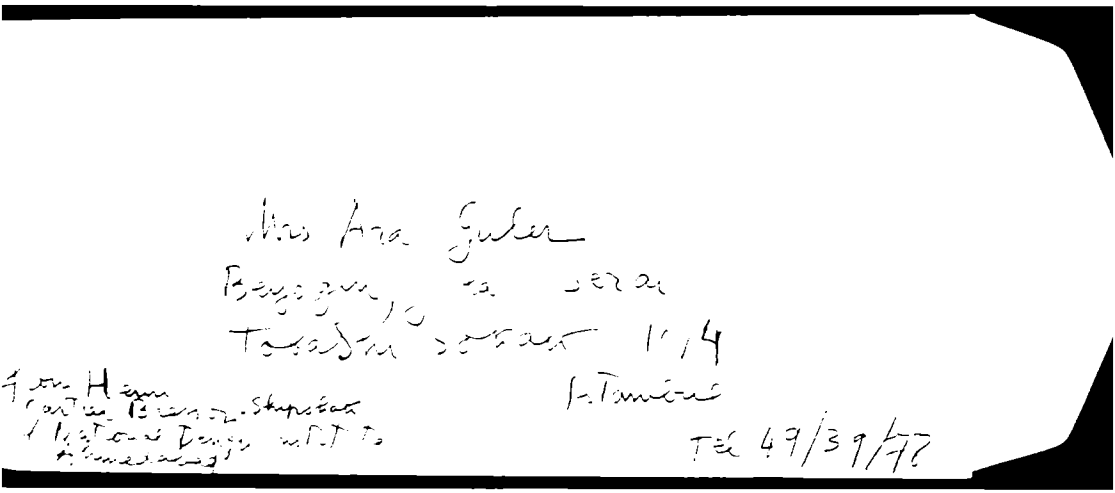

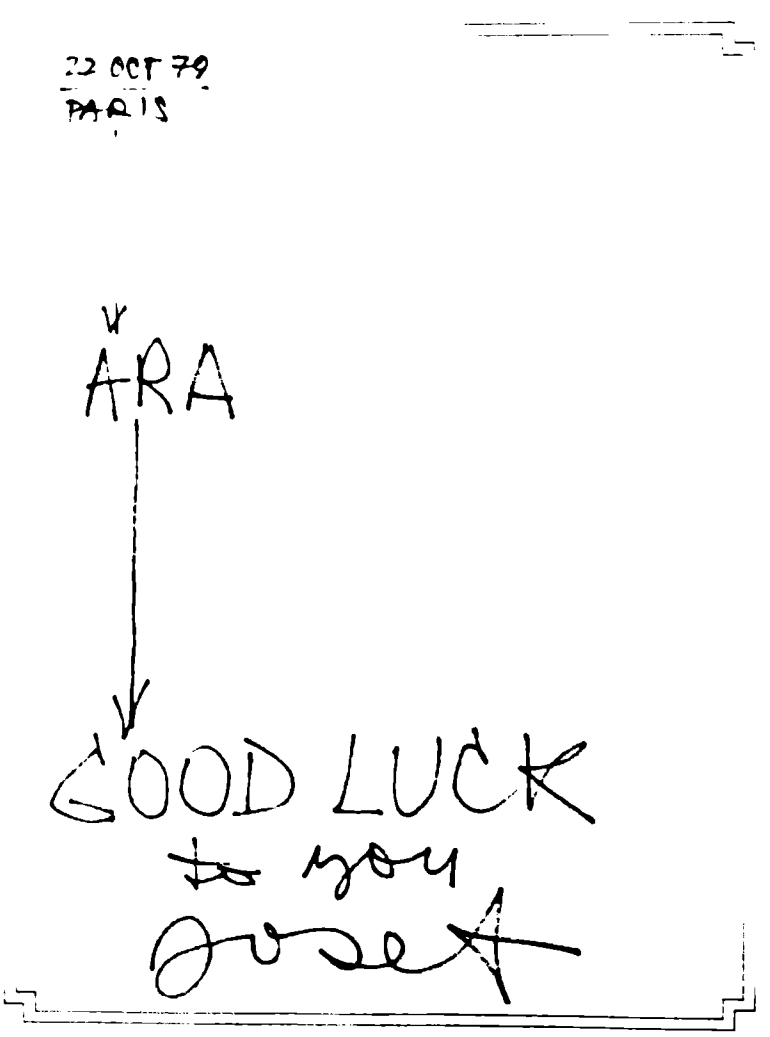
Henri Cartier - Bresson'un kaleminden Ara Güler

"SEVGİLİ DOSTUM ARA'YA..."

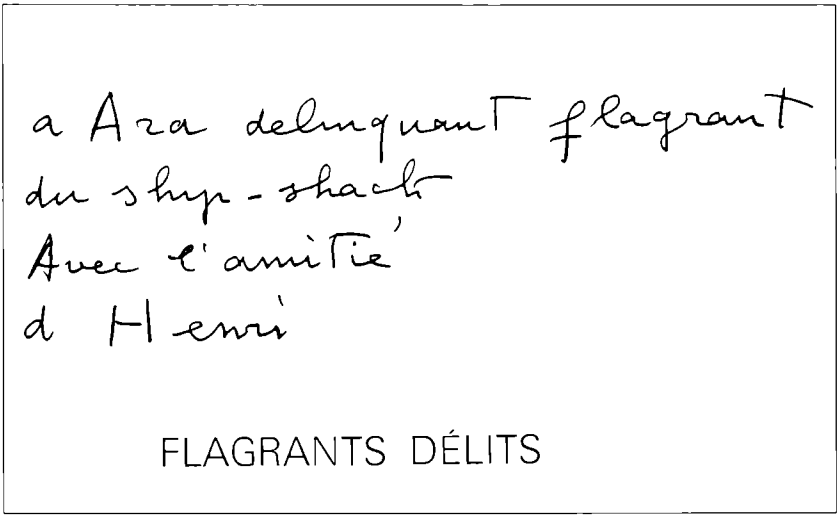
Ara Güler'le fotoğraf koleksiyonu üstüne söyleşi

Birçok fotoğrafın üstünde ya da arkasında, aşağı yukarı aynı şey yazılı: Sevgili dostum Ara'ya... (Fransızca, İngilizce, İtalyanca ya da başka dillerde). İmzalarsa fotoğraf dünyasının en büyük adları: Henri Cartier-Bresson, Marc Riboud, Robert Doisneau, Eliot Elisofon, Edouard Boubat, Josef Koudelka, Sebastião Salgado... Kimi fotoğraflar, yaratıcıları Ara Güler'in çağına yetişemediği için imzasız: Daguerreotype'ler, Eugène Atget'ler, Puyo, Demachy, Steichen...
Sevgili Dostum Ara'ya... Elli yıllık uluslararası 'foto muhabirliği' yaşamı süresince tanıştığı, dost olduğu, birlikte çalıştığı ünlü fotoğrafçıların, büyük usta Ara Güler'e armağan ettiği yapıtlardan bir seçmeyi biraraya getiriyor.
Galatasaray Tosbağa Sokak'taki atelyesinde bir akşamüstü, karşı duvardan bizi izleyen ünlü portrelerin, Tennessee Williams'ın, Prévert'in, Chagall'in, Picasso'nun, Paradjanov'un, İsmet Paşa'nın kıpır kıpır bakışları önünde Ara Güler, fotoğraf koleksiyonunu ve fotoğrafçı dostlarını anlatıyor:

Ara Güler: Benim bir fotoğrafçılık, bir de gazetecilik tarafım var. Bu yüzden de hep bir yerlerde geziyorum ve bu adamlarla temastayım. Saydığın ünlülerin hepsi arkadaşım oldu; elimdeki fotoğrafların çoğunu doğrudan doğruya onlardan aldım. Mesela altmışlı yıllarda İngiltere'de çalıştığım gazetelerden birinin adı *Observer*, ünlü *Observer*. Daha sonra *Observer*'daki ekip, olduğu gibi *Times*'a geçince, ben de geçtim. Oradaki fotoğraf müdürümüz Peter Keen'di; eski bir fotoğrafçı. Bu adamların hemen

Cartier-Bresson'un Flagrant Délits *(Suçüstü) kitabına ithaf: "Şipşak'ın aşikâr suçlusu Ara'ya, Henri'nin dostluğuyla"*

hepsi aslında gazetecilikten gelme. Mesela Cartier-Bresson diyorsun. Bunlar hep röportajcıdır aslında. Ben oraya, *Times*'a gittiğim zaman, çocuklar "Ara Güler geldi" diyorlar, hemen bir yere gidip oturuyoruz, kafayı çekiyoruz. İngiltere'nin barlarını düşün. Otururken fotoğraf konuşuyorsun. "Sen şu fotoğrafı çekmiştin, bir baskı versene bana ondan" diyorsun. Philip Jones Griffiths mesela, o yıllarda *Observer*'da fotomuhabiri oldu. İlk başlarda birbirimizi hiç görmemiştik ama sonradan arkadaş olduk. Oradaki önemli bir adam da Norman Hall'dur. Sonra *Times*'ın fotoğraf editörü oldu, aynı zamanda *British Journal of Photography*'nin de editörü. Bir de *Photography Year Book* var; onun da editörü. orada 1961'deki seçimde beni 7 yıldız fotomuhabirden biri ilan etti. Bazen Norman topluyor bizi; bir vesile yaratıp fotoğrafçıları topluyor. Mesela Ian Berry'yi Hall'un evinde tanımışımdır. Brian Campbell ve başkalarını da.

Samih Rifat: Griffiths savaş fotoğrafçısı değil miydi?

A.G.: Sonradan savaş fotoğrafçısı oldu, eskiden bildiğimiz aktüalite fotoğrafçısıydı. Ondan sonra gitti Vietnam'a, o meşhur kitabı yaptı. Amerika'daki *Time* uzun uzun yazdı o kitabı; bir buçuk, iki sayfa: *Vietnam Inc.* diye. "Vietnam Holding" yani. Düşünebiliyor musun? Bu işler büyük kapitalistlerin dümenidir demek isteyen çok güzel bir fotoğraf kitabı. O kitaptan iki fotoğ-

Foto: Philip Jones Griffiths

Foto: Philip Jones Griffiths

Foto: Ian Berry

Foto: Ian Berry

Foto: Imogen Cunningham

raf, iki orijinal baskı vardır bende.

S.R.: Sen de onlara fotoğraf veriyor musun o sırada?

A.G.: Daha çok "kaldırıyordum" Ver diyorum, veriyorlar. Aslında Ansel Adams'tan da alabilirdim. Ansel Adams'a gittim resmini çekmek için. Sabah 10'dan akşam 6'ya kadar adamla beraberdim mesela, aklımın ucundan geçmedi bir baskı istemek.

Aslında Ansel Adams'ın fotoğraflarını sevmiyorum ben. Yine de bulunsun diyebilirsin. Belki en değerlilerinden biri de o olurdu, ama istemedim.

S.R.: Böyle kaçırdığın başka fotoğrafçı var mı?

A.G.: Var tabii: Imogen Cunningham mesela. Ama o da benim bir sürü fotoğrafımı çekti.

S.R.: André Kertész'in de var sanırım.

A.G.: Bir tane var. Kandırabilirdim André Kertész'i, daha çok

Foto: André Kertész

Foto: Daguerreotype (Anonim)

alabilirdim. Kaç kere gittim; başkalarını da götürüyordum. Adam Amerika'da sıkılıyordu; Avrupalı istiyor, anladın mı? Kazık atmışlar buna. Atan kim? Cornell Capa. Neyse, bir sürü ünlü resmi var. İstiyorsun, ama hazırda baskı yok ki çıkartıp versin. Mesela benim sevdiğim o koltukta yatan kadın fotoğrafı vardır. Ben onu istedim, yoktu. Yanında yoktu, evinde yoktu. Adam seksen beş yaşında; şimdi "ara da getir" mi diyeceksin, olacak iş değil.

Bendeki resimlerin büyük kısmını, Daguerreotype'leri, Puyo'ları, Demachy'leri bana hep Martinez vermiştir. Martinez, Came-

ra'nın editörü. Eugène Atget, Edward Steichen de ondan gelmedir. Bir ara hastalanınca Martinez'e ölüm korkusu geldi. Ben de o sırada oralardayım. Paris'te çok sempatik bir evi var. XVI. asırdan kalma bir Fransız evi, tahta her tarafı, düz kapı yok. "Şunlar sende kalsın" dedi ve Daguerreotype'leri verdi, Atget'leri, Camera'nın kapağında kullanılan Steichen'i, Demachy'leri, Puyo'ları verdi... Unuttum sana söylemeyi, Irving Penn'in kitabının maketi de var bende.

Foto: Charles Puyo

Foto: Charles Puyo

Foto: Charles Puyo

S.R.: O maketi bilirim: *Moments Preserved*'ın, Penn'in elinden çıkma, baskı öncesi maketi. Onu da mı Martinez verdi?
A.G.: Onu da Martinez verdi.

Foto: Charles Puyo

Foto: Charles Puyo

Foto: Robert Demachy

Foto: Robert Demacby

Foto: Robert Demachy

Foto: Robert Demachy

Foto: Robert Demachy

Foto: Eugène Atget

Fotoğrafçılar, eski yeni fotoğrafçılar...

S.R.: Peki fotoğrafçılar üstüne konuşalım biraz. Şu Daguerreotype'ler seni niye ilgilendiriyor?
A.G.: Fotoğraf tarihidir de onun için ilgilendiriyor.
S.R.: Peki Atget önemli bir fotoğrafçı mı sence?
A.G.: Evet
S.R.: Neden?
A.G.: Bir kere, bir şehre namuslu bakmayı öğretmiştir bize.
S.R.: Paris'e bakıyor
A.G.: Paris'e bakıyor adam. Başka da bir şey bulamazsın. Bir de ağaçları var. Onları Museum of Modern Art'da sergide gördüm. İki bin tane ağaç görmek istiyorsan git o sergiye. Aynı ağaç; yandan, önden, sağdan, soldan... Oduncu olabilirsin kısa zamanda. Bazıları böyle bir şeye takıyor. Mesela Orhan Peker itfaiye çizer, sekiz sene at çizer... Resimde böyle bir şey olabilir; fotoğrafta bunu yapmak biraz züppelik oluyor.
S.R.: Paris'e bakarken öyle değil ama.
A.G.: Ama onu da kaç kere çekiyor bilmiyorsun! Yan yana gelince çeşidi buluyorsun. Editör seçiyor. Belki aynı şeyleri beş bin iki yüz defa çekiyor! Bilmiyoruz. Yani o zamana kadar... Zaten tuhaftır, Atget açlıktan ölmüştür. Yemek yiyememekten ölmüştür. Bu fotoğraf işi, o zaman da para kazandırmıyordu anlaşılan, hiç bir zaman da kazandırmadı! Kazandıkları yok; çoğu babasının parasını yiyor.
S.R.: Puyo'yu ve Demachy'yi çok sevmediğini biliyorum
A.G.: Onlar resim yapar gibiler. Zaten bütün eski fotoğrafçılar kendini ressam sanıyor. Fotoğrafın fotoğraf olduğu, neredeyse Eric Salomon'la filan anlaşıldı. Ta Hitler döneminde! Aktüalite sıcak bastı. Olaylar oldu. Yahudileri yaktılar, temerküz kampları filan... Şimdi boşver, sanat manat anladık da, gerçekler var ortada, bir şeyler dönüyor. Onları kaydetmek lâzım dediler ve fotoğraf tarihin parçası oldu. Aslında çok müthiş fotoğraflar vardır, kim çekmiştir bilinmez. Mesela Alman ordusunun çektiği fo-

toğraflar korkunçtur. Signal dergisi burada var, hemen gösterebilirim. Fotojurnalizmin asıl başlangıcı Amerika filan değil Almanya'dır.

S.R.: İngilizler peki, Fenton örneğin?

A.G.: Hepsinde gazeteci mantığı var. Koca arabayla savaş çekmeye gidiyor, iki Leica ile değil. Arabalar, camlar, bilmem neler... Camların yarısı kırılıyor. Atlar, atlara yem vermek gerek; dağ başı, yol yok...

S.R.: Peki Puyo, Demachy kendilerini ressam sandılar diyorsun.

A.G.: Edward Weston da. Steichen de öyledir.

S.R.: Bunlar moda fotoğrafının, reklam fotoğrafının, endüstri fotoğrafının babası sayılmazlar mı?

A.G.: Aslında reklam fotoğrafında onlardan esinlenenler var. Ama şimdi reklam fotoğrafçıları da Edward Weston'u kopya etmiyor artık.

S.R.: Ya Avedon? biraz ediyor

A.G.: Avedon zaten tam bir reklam fotoğrafçısıdır. Ama çok önemli bir reklam fotoğrafçısıdır.

Foto: Charles Puyo

Foto: Edward Steichen

S.R.: Bu arada örneğin Stieglitz modern sanatın iyice farkında. Çağdaş sanatı Amerika'ya ilk o tanıtıyor. Dadaistleri, sanırım Man Ray'i destekliyor... Peki sende Man Ray var mı?

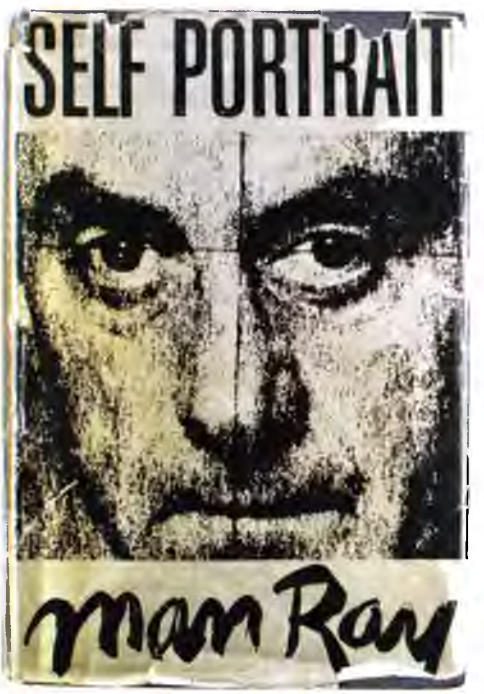
A.G.: Martinez'e dedim ki, gidip Man Ray'in resmini çekeyim. Bana randevu aldı. Gittim stüdyosuna, "Martinez'den selam getirdim" dedim. "Biliyorum", "Martinez, senin için sayı yapmış, sen de fotoğrafçısın" dedi. Gitti oradan Camera dergilerini getirdi. "Bu sensin değil mi?" dedi. Önceden almış onları.

S.R.: Sen de fotoğrafını çekiyorsun bu arada.

A.G.: Yok daha çekmiyorum. Çekeceğim. Şimdi orada genç bir kız var yanında; kızdan ikide bir makas alıyor, sulanıyor gibi kıza.

S.R.: Sevgilisi mi?

A.G.: Sevgilisi değil, dinle bak şimdi. Ben resim çekmeye başladım. Çekiyorum; kızdan makas alırken, kıza sarılmışken filan, böyle resimler çektim. Kim kız biliyor musun? Hani onun kullandığı ünlü bir manken vardır; hani keman yarığı çizmiştir sırtına...

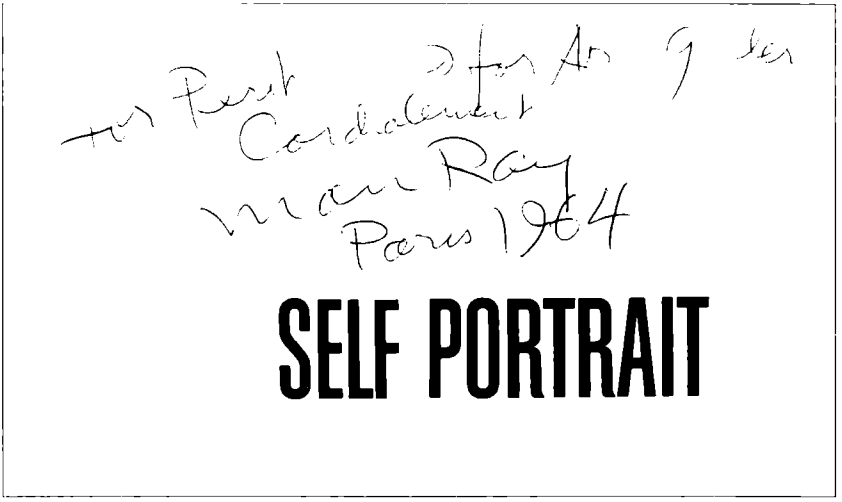

S.R.: Lee Miller?

A.G.: Neyse adı, adını bilmiyorum.

S.R.: Lee Miller olmalı.

A.G.: Onun kızı bu. Arkadaşının kızı anladın mı? Dümen değil. Neyse, çocuğu herhalde seviyor filan, her neyse... Bira içtik, stüdyo yukarıdan cam; eski Paris, çok hoşuma gidiyor. Geniş, kocaman bir yer. Isınmıyor tabii, hiçbir zaman ısınmıyor, donuyoruz. Bitti; çıktım gittim. Sonra, bir kaç sene sonra, dur bakayım, resimleri basayım da şuna vere-

yim dedim.

S.R.: Bir iki de fotoğraf alayım!..

A.G.: Almak gelmedi aklıma. Nasıl olsa alırım diye düşünüyordum. Götürüp resimleri vereceğim. Telefon ettim; numaraları var, gizli numaralar bunlar. Neyse, "Tamam gel, resimleri getir" dedi. Gittim. "İşte genç fotoğrafçı arkadaşım" diye karısına takdim etti, "Fotoğrafları getirdi" dedi. Ben o kızla beraber çektiğim için resimleri bir türlü vermiyorum, vermemeye çalışıyorum, boyuna atlatıyorum. O sıralar yeni bir kitabı çıkmış; kitabından söz ediyorum, kitabı imzala diyorum. Bunun gibi birtakım şeyler. Sonunda kadın: "Ver şu resimlere bakalım" dedi. Artık kaçacak yer kalmadı. Zarfı uzattım. Zarfı aldı, bir iki fotoğraf çıkardı baktı. Belli ki kızdı. Ötekilere baktı, daha da kızdı. Fotoğraflarda Man Ray genç bir kızdan makas alıyor; sarılmış filan... Kadın köpürdü. Başladılar kavga etmeye. Karı koca kavga etmeye başladılar bizim fotoğraflar yüzünden. Kadın bağırdı çağırdı, resimleri fırlattı, kapıyı çekti gitti. Şimdi Man Ray'le koskoca hangar gibi yerde ikimiz kalakaldık. O bana bakıyor, ben ona bakıyorum. Utanıyor, çay içelim mi diyor, içelim diyorum. Sen kaçtır geliyorsun, ben sana hiçbir şey vermedim, vereyim diyor. Hiç gerek yok diyorum. Ne veriyor? Meşhur ekmeği veriyor: La Baguette! Bilir misin kaç bin dolardır? Onu veriyor. Maviye boyanmış, onu veriyor.

S.R.: Sen ne yaptın?
A.G.: Öyle tuttum elimde. İki yüz bin veya beş yüz bin dolar!.. Bir tane yapılmamıştır gerçi, aslı filanca müzededir. Yine de özgün işi adamın. Şimdi, bunu alamam ben dedim. Neden? Sen karınla kavga ettin, burada tuhaf bir durum oldu; onun için bana bunu vermek istiyorsun, oysa içinden gelen bir şeyi almak isterim dedim. İstemiyorum dedim. Yahu al, falan filan... Sonunda hiçbir şey almadan oradan çıktım.
S.R.: Güzel! Böylece Man Ray yok sende.
A.G.: Böylece olmadı!

Eliot Elisofon: İmparator!..

S.R.: Koleksiyonun listesine bakıyorum. Magnum'cular var; onları sonra konuşuruz. Başka ünlüler, mesela Elisofon var.
A.G.: Elisofon... Biliyorsun ben *Time-Life*'ın 1956'dan beri buradaki fotoğrafçısıyım; ortadoğudaki adamıyım: "Our man in the middleeast" Eliot Elisofon buraya röportaja geldi. Şöyle bir röportaj: *Life, Paris - Match* ve *Stern* büyük oynayan dergilerdir. Fotoğraçıların isimleri büyük olacak, masraflar çok büyük olacak. *Paris-Match*'ın büyük röportajları...Örnegin: *Les Grands Fleuves du Monde.* Dünyanın büyük nehirleri, dünyanın büyük dağları, dünyanın en uzun yolları... Alaska'dan Cape Horn'a... Bir adam gidiyor. Nil'in başından sonuna kadar gidiyor. Çıktığı yerden ta denize döküldüğü yere kadar...
S.R.: Elisofon niye geldi?
A.G.: Dünyadaki turistik eşyalardı konusu. İngiltere, Fransa, İtalya, İstanbul, Kahire, Hindistan, Tokyo...
S.R.: Ne çekiyor?
A.G.: Tek bir resim.
S.R.: Turistik şehirleri mi çekiyor, ne çekiyor?
A.G.: Hayır, turistik eşyaları.
S.R.: Nedir onlar?
A.G.: Her şeyi topladık, olaya bak! Bunların da yazılması lâzım.
S.R.: Anlat öyleyse.
A.G.: Geldi buraya; önce "background" bakacağız. İmparator sanki. New York'un büyük ailelerinden filan yani, New York sosyetesinden. Museum of Modern Art'ta fotoğrafları var. Odasını beğenmedi, bir süit istedi Hilton'da. Süit tutuldu. Ondan sonra yemek yiyeceksin değil mi? Bu akşam nereye gidelim? Boğaz'a bir yere götürüyoruz. Ben diyor, "Salad Elisofon" yiyeceğim! Adamın salatası var, New York'ta herkes biliyor. Lokantaya iki saat önceden gittik, Elisofon salatasını hazırladık, bütün lokantadakilere servis yapıldı. Lokantada belki 50-60 kişi var. "Hepiniz *Life*'ın misafirisiniz" diye mikrofondan ilan etti. *Life*

Foto: Eliot Elisofon

bütün parayı ödedi. Böyle lüks yaşayan bir adam.

S.R.: Eşya ne peki, ne çekiyor?

A.G.: Burda bir de Amerikalı yazar var: Charlie Lanius. Park Otel'de oturuyor, karısı buralı. Ev kirası vermemek için otelde kalıyor; hesabı da *Time* ödüyor. Ne yapacağız? Turistik eşya... Sabah akşam kaça kadar olursa olsun araba tutuluyor, Elisofon imparator ya! Gidiyor mesela Kapalıçarşı'ya "Bunu, bunu, bunu istiyorum!" diyor. Bilmiyor ki bu alınır, o alınmaz! Adam verir mi, oradaki antikacı?.. İstiyorum diyor yürüyor. Bitti!.. Charlie ile ben not tutuyoruz. Sonunda bir sürü eşya topladı. Şimdi bunlar alınacak, kiralanacak.. Yanımızda Turizm Bakanlığı'nın bir adamı var. Bize yardımcı olacak üç dört adam da var. Hamallık yaptırıyoruz adamlara. Tamam, bütün bunlar alınacak diyoruz. Gidiyorlar, konuşuyorlar, paralar yatırıyorlar. O sadece istiyor. Sonra, şimdi bunları nereye dizeceğiz dedi. Planlar yaptı. Ötekilerle konuşmuyor, bunları nerede çekelim sorusunu bana soruyor. Bu şehri sen biliyorsun görsel olarak diyor. Alıyoruz arabayı geziyoruz. Eyüp'ten başladık, hiçbir yeri beğenmiyor. Üç gün sonra... Haliç'te bir kalafat yeri vardı; yıkıldı şimdi. Orayı istedi. Orada bir mavnacılar sendikası vardı, önünde bir düzlük var. O düzlüğe bu eşyaları dizeceğiz. Yere koyarsak olmaz; bazılarının yukarıda olması lâzım. Onun için bir ekran yapıldı; sahne gibi, yukarıdan asıldı bazıları. Arkada Süleymaniye, mavnalar geçiyor, martılar... Adam çok iyi biliyor işini. Önden dört flaş patlıyor, arkadan güneş. Ve Sinar'la çekiyor. Hayatımda ilk defa Sinar gördüm. Benim görevim ne, biliyor musun?.. Ha, bir de manken bulmamız lâzım. Manken kim? Alev Ebuzziya. Alev Ebuzziya'yı manken diye aldık. Kalabalık bir ekip var arkada. Benim görevim ampul değiştirmek; o zamanki flaşlar ampulle çalışıyor. Sandıklarla ampul getirmiş.

S.R.: Takıyorsun bitiyor.

A.G.: On sekiz valizle geldi adam. Uçaktan indi, bana doğru geldi: "You are the Turkish photographer?" (Türk fotoğrafçı sen misin?) diye sordu. "Yes" dedim. Bagaj biletlerini verdi, yürüdü

gitti. Çekimden sonra üç sandık ampul bıraktı bana. "Bunları ne yapayım?" dedim. "Sende kalsın" dedi.

S.R.: Peki fotoğrafı ne zaman verdi sana?

A.G.: Artık ahbap olduk. Bir gün Singapur'dan dönüyordu: "Singapur'dan geliyorum, havaalanına gel" dedi. "Sana bir makine aldım, onu hediye edeceğim" dedi. Şimdi ben gümrüğe girip de nasıl alayım? Adam uçaktan inecek; kahve içmeye salona gidecek transit salonuna, sonra da bir saat durup, gidecek.

S.R.: Makine ne? Panon mu?

A.G.: Evet, işte ilk Panon'u o getirdi bana. Böyle bir adam.

S.R.: Fotoğrafı ne zaman aldın?

A.G.: Bir gün "Bana bir fotoğraf verecek misin?" dedim. "Vereceğim, bir dahaki gelişimde getiririm" dedi. İki üç defa geldi, hep aynı odada kaldı, orayı sevdi. O zaman getirip, verdi bu fotoğrafları.

S.R.: Peki, biraz da başkalarına gelelim. Örneğin Boubat...

A.G. Edouard Boubat'yla senelerce aynı gazete için çalıştık: *Ré-*

Foto: Edouard Boubat

Foto: Edouard Boubat

alité. Ben aslında *Paris-Match*'a çalışıyorum ama bir de aylık dergiye fotoğraf veriyorum: *Réalité*, hem Fransızca hem İngilizce çıkıyor. Oradan tanıyorum. Merhaba, merhaba! Fazla samimiyetim yok; ama o beni biliyor, ben de onu biliyorum. *Photography Annual*'lerde resimlerimiz çıkıyor, aynı sayılarda.

S.R.: Doisneau da öyle herhalde?

Foto: Robert Doisneau

A.G.: Yok, Doisneau'yu da Martinez'den aldım.

S.R.: Tanışıklığın yok mu?

A.G.: Var ama fazla değil.

S.R.: Ernst Haas?

A.G.: Onunla beraber çalıştık. Benim çok iyi arkadaşımdı.

S.R.: Magnum takımından.

A.G.: Zamanında. New York'ta da beraber oldum onunla, çok güzel resimle-

Ara Güler Ernst Haas'la birlikte

rini çektim. Buraya da geldi. Sonra ben New York'a gittim. Stüdyosu çok büyüktü. Stüdyo deyince fotoğraf çekme stüdyosu değil, arşiv, sekreterler filan...

Foto: Ernst Haas

Foto: Ernst Haas

Foto: Jean Mounicq

Foto: Marc Riboud

Magnum'daki dostlar...

Ara Güler hiçbir zaman Magnum'a üye olmadı. Kendi bölgesinden zamanının en büyük dergilerine doğrudan fotoğraf gönderebiliyor ve Magnum'un şirket-ajans yapılaşması içine girmeyi gereksiz görüyordu. Yine de Magnum'un fotoğrafçı-yöneticileri, kendilerine bunca yakın üslupta bir fotoğrafçıyı her zaman "fahri" üyeleri saydılar. Ara Güler'in bazı fotoğraflarının dağıtımını, şirkete ortak olmasa da, her zaman sürdürdüler.

S.R.: Biraz Magnum'cuları konuşalım. Senin Magnum'la ilk tanışman sanırım Marc Riboud aracılığıyla oluyor. Bacağı mı kırılıyor, bir şeyler oluyor...

A.G.: Aslında Magnum'u biliyorum, Cartier-Bresson'u biliyorum; çünkü *Camera* dergisi bunlardan söz ediyor. Ben de *Camera*'yı İncil gibi bekliyorum. Öylesine merakla izliyorum. Ya sekiz tane satılıyor Türkiye'de ya beş tane. Bir gün Marc Riboud İstanbul'a geldi. *Hayat* mecmuası'na gelip beni buldu. Haa, tamam! John Hilelson gönderdi; Londra'da John Hilelson var, Magnum'un distribütörü... Çok şey İngiltere'de başladı benim hayatımda. Oradan John Hilelson Marc'a tavsiye ediyor. O da buraya kitap yapmaya geliyor. Hep kitap yapmaya geldi, o kitap bir türlü yapılamadı; kırk sene oldu. Kırk senedir kitap için fotoğraf çekmeye gelir, çıkmaz o kitap! Neyse, geldi *Hayat* mecmuası'na, Vedat Nedim Tör'le tanıştırdım. İstanbul'u, Anadolu'yu gezdi. O ünlü Kapadokya fotoğraflarını o zaman çekti.

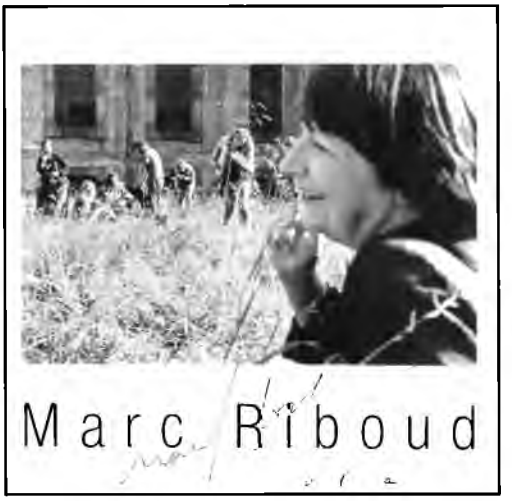

Foto: Marc Riboud

Foto: Marc Riboud

S.R.: Sen mi gezdirdin, yoksa yalnız mı dolaştı?

A.G.: Kim gezdirdi biliyor musun? Bilge Karasu. Bilge Karasu Basın-Yayın'da çevirmendi ve dışardan gelen gazetecilerin mihmandarıydı.

S.R.: Marc Riboud'da Bilge Karasu fotoğrafları olabilir mi?

A.G.: Olabilir... Vardır belki. Ne yapacaksın? Bende de vardır; burada otururdu, benim yakın arkadaşımdı. Meşrutiyet Caddesi'nde oturuyordu. Hacopulo Pasajı'nın öteki tarafında.

S.R.: Peki, Anadolu'yu dolaştı, sonra sana geldi.

A.G.: Gelmedi. O sıralar Kırkpınar Güreşleri var; "Seni oraya götüreyim" dedim. "Hamama götüreyim" dedim. Hamamda benim fotoğraflarımı çekti. Ben de onun çok güzel resimlerini çektim hamamda. Sonra Kırkpınar'a gittik. Biliyorsun, Kırkpınar şehrin iki kilometre ilerisindedir. Oradan bir kamyon geçiyordu, bindik. Üstünde patatesler filan var. Kasada gidiyoruz, bir dakika sonra ineceğiz. Bu bir şey gördü birdenbire. Kamyondan sen at kendini dışarıya, tak diye orada kaldı adam. Ne oldu anlamadım. Kamyon gidiyor, ben de atlasam ben de öyle olacağım.

Foto: Marc Riboud

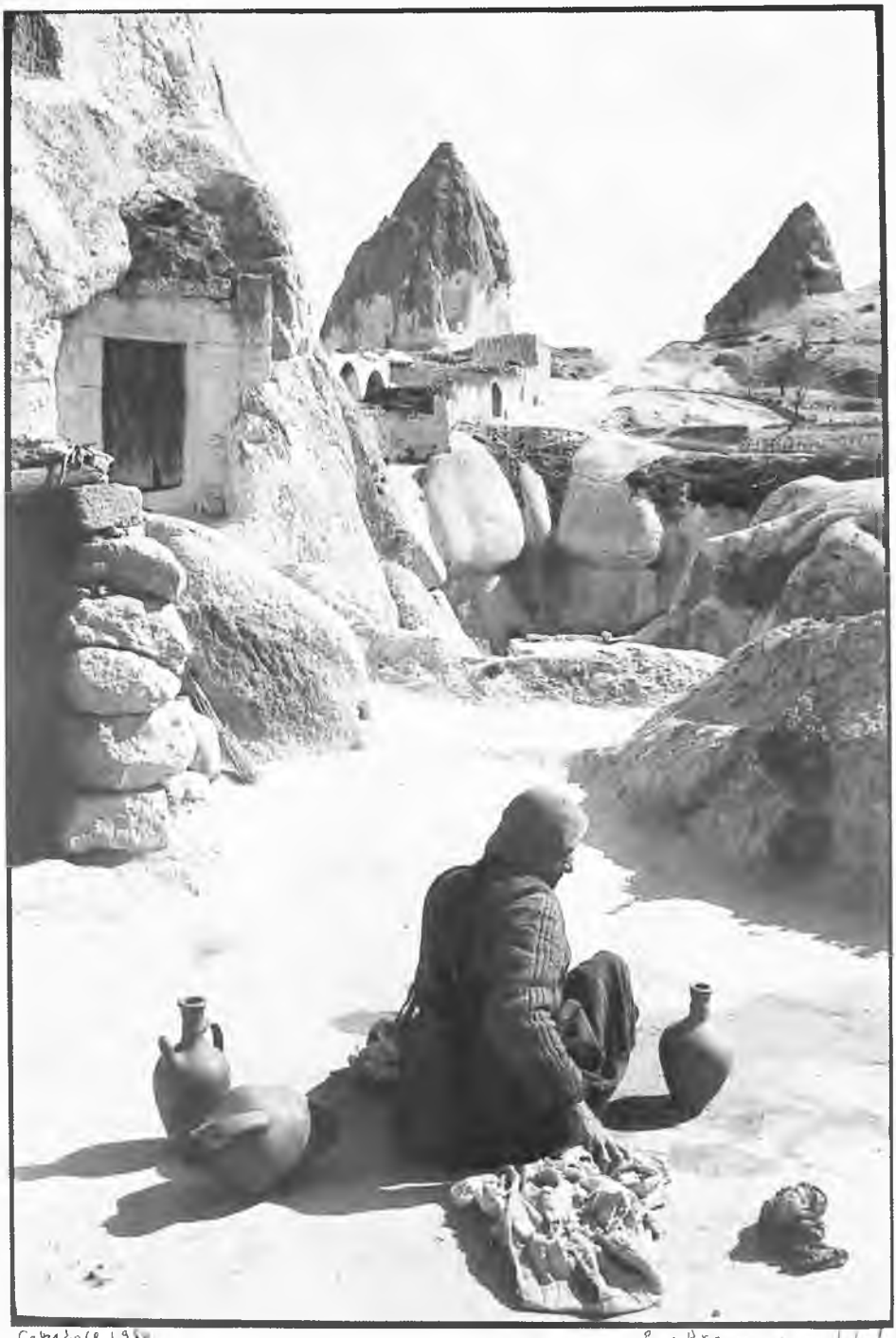

Foto: Marc Riboud

Foto: Marc Riboud

Foto: Marc Riboud

Gitti gitti kamyon, sonra durdu, geri geldik, baktık ki ayağı kırılmış. Haydi Edirne'ye geldik, Edirne'den sonra Park Otel'e, İstanbul'a. Doktorlar falan filan... Burada tedavi oldu, biraz iyileşti; sonra asıl tedaviyi gitti kendi memleketinde oldu. Marc'ın ilk gelişi bu. Ondan sonra ben Paris'e gittikçe ona uğruyordum. Benden bir şey istiyordu, götürüyordum.

S.R.: Peki Cartier-Bresson ile tanışman ne zaman?

A.G.: Ona Martinez aracı oldu. Martinez, Henri'yi çağırmış, "Sana genç bir Türk fotoğrafçısı takdim edeceğim" demiş. Martinez'in Türkiye'ye sempatisi var; babası İstanbul'da, İspanyol konsolosluğunda çalışmış. Martinez tahsilini buradaki İtalyan mektebinde yapmış.

S.R.: İstanbul'u iyi biliyor demek?

A.G.: Babası Fransız tütün şirketinde de katiplik yapmış. Meşhur Régie vardı ya! Oradan, kafasında böyle bir şey var. İstanbul onun için önemli. Cartier de, "Biliyorum, görüyorum resimlerini, geleceğim" demiş. Martinez'in evinde tanıştırdılar, Paris'te. Sonra iyi ahbap olduk. On beş sene sonra Hasan Esat Işık, "Cartier-Bresson'u davet edeyim mi, gelir mi?" dedi. "Dur baka-

Foto: Henri Cartier-Bresson, Ara Güler Ayvansaray'da.

Foto: Henri Cartier-Bresson

Foto: Henri Cartier-Bresson

Foto: Henri Cartier-Bresson

Foto: Henri Cartier-Bresson

lım, ben bir davet edeyim Dışişleri Bakanlığı olarak" dedi. "Peki" dedim, "Ben İstanbul'u gezdiririm, Anadolu'ya gitmem" dedim. Tabii, Henri çok kibar adamdır, hayır diyemez.

Ara Güler ve Cartier-Bresson Kanlıca'da.

S.R.: Aristokrat biraz da.

A.G.: Zengindir, Eczacıbaşı gibi. Ama küçücük bir evde oturur. Bir odası vardır Rue Daniel Casanova'da. Evine ilk gittiğimde şaşırdım; bir masa, bir iskemle, bir yatak, başka hiçbir eşya yok. Her şeyden uzaklaştırmış kendini. Karısına da gitmiyor. Biliyorsun karısı Endonezya'da.

S.R.: Ama bu eski karısı, sonra Martin Franck'la evlendi.

A.G.: İlk karısı Müslümandı.

S.R.: Peki Marc Riboud'nun karısı Hintli mi?

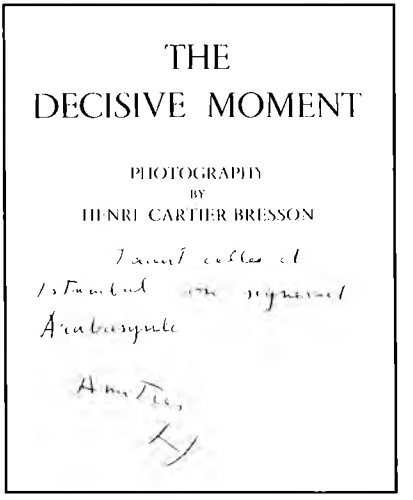
A.G.: Marc'ın karısı zenci ve Amerikalı'dır. İlki, iki çocuğu var ondan, sonra boşandı, bir Fransızla evlendi.

S.R.: Hintli kimin karısıydı?

A.G.: Marc Riboud'nun kardeşi Antoine vardır, onun karısı. İki büyük şirket var Fransa'da: Biri Dassault, uçak yapar. Bir de Riboud'lar.

S.R.: Peki Henri'ye gitmeye başladın, Henri buraya geldi.

A.G.: Seneler sonra, yirmi kez görüştükten sonra geldi. Havaalanında karşıladık, aldık götürdük, burada bir otele yerleştirdik. Onu Turizm Bakanlı'ğından bir mihmandar gezdirdi Anadolu'da. Ama

The Decisive Moment *(Karar Anı) kitabına ithaf: Bu fotoğraflar İstanbul'un olsaydı, "Arabresgülcar" diye imzalamak gerekirdi. Dostlukla. H.*

Cartier için hiç önemli değil, bir yere giderken götürsünler yeter... İstanbul'da ben gezdirdim.

S.R.: Kaç yılları, hatırlıyor musun? 1960'lar falan herhalde...

A.G.: Bir dakika, bulurum ben... 1962... ya da 1961 olmalı.

S.R.: Peki, koleksiyonda Inge Morath fotoğrafları da görüyorum.

A.G.: İlk defa Magnum'da tanıştım... İlk Magnum bürosu belki başka bir yerdedir, ama benim bildiğim ilk Magnum 125, Faubourg Saint Honoré'deydi. Orada Inge Morath, Georges Rodger filan gibi ünlülerle tanıştım.

S.R.: O sıralarda mı aldın bu fotoğrafları onlardan?

A.G.: Seneler sonra...

S.R.: Kim var? Philip Jones Griffiths, daha sonra Inge Morath, Capa var...

A.G.: Ernst Haas var, Brian Brake var... O yıllarda dünyanın en büyük iki röportajından birini yapan adamdır Brian Brake. Birincisi Eugene Smith'in *A Spanish Village*'ıdır. Öteki de Brake'in *Monsoon*'u.

S.R.: Eugene Smith'le tanıştın mı?

A.G.: Tanıştım ama çok az görüştüm.

Foto: Inge Morath

Foto: Georges Rodger

S.R.: Peki Brian Brake Paris'te miydi o sıralar?

A.G.: Evet, Magnum'daydı. *Romalılar* diye bir röportaj yapıyorlardı. Gjon Mili vardı, *Life*'tan. Gjon Mili, Avrupa Roma'sını çekiyordu. İstanbul'a kadar Roma İmparatorluğu'nu. Ötekisi de Doğu'yu. Hindistan'a kadar gitti ya Romalılar. Brian Brake, Hindistan'dan bu tarafa çekiyor. Şu masadan telefon ediyor: "Masraf altmış bin doları aştı; devam edeyim mi?" diyor. *Life*'tan cevap: "Ne yaparsan yap!" İstanbul'dan tek bir resim çekecek. Nereyi çekeceğiz? Geziyoruz her yeri, karar verecek... Yerebatan

Foto: Robert Capa

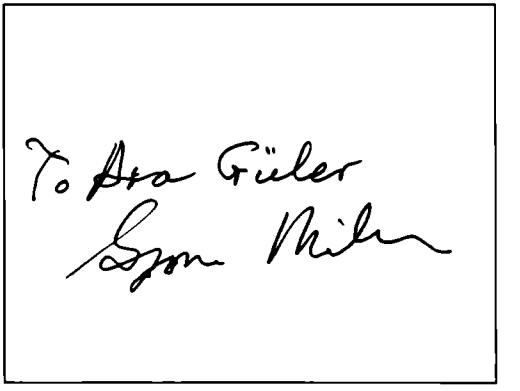
Foto: Robert Capa

Sarayı'nı seçtik... Nasıl yapacağız? Yerebatan Sarayı'nda o zaman, aşağı iniyorsun, hemen su... Dibine kadar giden kimse yok. Belediye oraya altmış mumluk bir lamba koymuş, o kadar. O zamanki belediye başkanı Fahrettin Kerim Gökay ile konuştuk. Dedim ki *Life* diye bir dergi var, çok büyük bir dergidir, on bir milyon satar... Ama bunlar siyasetçi, anlamaz... Yardımcı olun dedim. Peki dedi, ne yapacağım? Orayı ışıklandıracağız dedim. Telefon etti, elektrik ekibi yolladı. Bu sütunların her iki üç tanesine kablolar görünmemek şartıyla lambalar koyacaksınız. Hepsi aynı olacak; biri az, biri çok olursa olmaz. Nasıl koyacağız? Su var, kayık lâzım. Bir de su ne kadar derinse, oraya kadar kayıkla gidecek boyda merdiven götürmek lâzım. Merdiveni siz belediyeden getirirsiniz, ben kayığı Kumkapı'dan alırım dedim. Gittik Kumkapı'dan bir sandal satın aldık bu iş için. Sandal nasıl gelecek Yerebatan Sarayı'na? Kamyona yükledik sandalı, getirdik. Bir de baktık ki köşeyi dönüp aşağıya kayığı götüremiyoruz, daha küçüğü lâzım, girmiyor. Onu geri götürdük, başka sandal aldık. Bir fotoğraf çekeceğiz topu topu!... Neyse girdi sandal. Orada çürümekte olan bir sandal vardı ya son restorasyondan önce, o bizim aldığımız sandaldır işte.

S.R.: Neden Brian Brake fotoğrafın yok?

A.G.: Çünkü birkaç kare fotoğraf çekti, gitti; resim isteyecek fırsatım olmadı. Hemen ardından Cemal Abdülnasır, Mısır'a çağırttı onu; orada çalıştı bir süre. Bu arada Yeni Zelanda Fotoğraf Kulübü'nü kurdu, Yeni Zelanda'lıdır biliyorsun. Bana

oradan mektup geldi bir gün, arkadaşınız öldü diye.
S.R.: Şimdi benim tanımadığım bir iki isim var burada, biri Jean Mounicq.
A.G.: Fransız, moda fotoğrafçısı. Buraya da birkaç kere geldi. Daha başka resimleri de olması lâzım ama bulamıyorum.
S.R.: Önemli bir fotoğrafçı mıdır? Nasıl biridir?
A.G.: Edouard Boubat'dan sonra gelir.
S.R.: Violon, peki?
A.G.: Violon çok namuslu bir fotoğrafçıdır. Fotoğrafın fotoğrafını bekleyen türden. Çok da yazı yazmıştır fotoğrafçılar hakkında.
S.R.: Röportajcı mıdır?
A.G.: Hayır. Yunanistan fotoğrafları harikadır.
S.R.: Manos yok mu sende?
A.G.: Kostantin Manos yok. Sevmiyorum onu.
S.R.: Monti var.
A.G.: Paolo Monti ile Martinez, hanımlarıyla beraber buraya geldiler. Bir buçuk ay gezdirdim onları. Paolo Monti, "Padre Della Fotografla Italiana"dır. İtalyan fotoğrafının babasıdır.
S.R.: Fulvio Roiter'den söz edelim biraz. Türkiye'ye geldi mi? Senin birkaç resmini çok seviyordu, onu biliyorum.
A.G.: Slayt gösterisi yapıyoruz, Türkiye'yi gösteriyoruz, hem Monti'ye hem de başka birilerine. Fulvio ikide bir not alıyor. Soruyor: Bu nerededir, nasıl gidilir? Haritada yerini gösterir misin? Benimkileri seyretti seyretti, gitti aynısını çekti, kocaman bir kitap yaptı Freya Stark'la beraber. Martinez de bir gün epeyce azarladı onu: "Bizim yanımızda anlattı, utanmadın mı gidip aynı şeyleri çekmeye?" dedi.

Foto: Georges Violon

Foto: Paolo Monti

Foto: Paolo Monti

Foto: Paolo Monti

Foto: Fulvio Roiter

Foto: Fulvio Roiter

Koudelka, Salgado...

S.R.: Son zamanlardan üç dostun var ki bence çok önemli: Niko Ekonomopulos...

A.G.: Niko mu? Evet...

S.R.: Bana sorarsan çok iyi bir fotoğrafçı. Paralel bir çekim yaptınız hani, Atina-İstanbul. Onun burada çektiği resimler çok güzel. Bir gün motorsikletle gelmişti, hatırlıyor musun, geldiğinde buradaydım? Deri ceketli bir genç, yanında sevgilisi... Boynunda iki kamera, dünyayı dolaşıyorlardı. Koudelka göndermişti sana.

Öbür ikisi tabii ki daha önemli: Josef Koudelka ve... Sebastião Salgado.

A.G.: Sonuncusu belki de hepsinin üzerine limon sıkar...

S.R.: Bunlardan senin koleksiyonunda çok iyi parçalar var. Biraz Koudelka'yla dostluğunu anlatır mısın?

A.G.: Paris'e her gittiğimde Magnum'a uğrarım New York'ta *Time Life*'ta 28. katta 'photographers room' vardır. Orada bize

Foto: Nikos Ekonomopulos

Foto: Josef Koudelka

Foto: Josef Koudelka

Foto: Josef Koudelka

Foto: Josef Koudelka

sekreter de veriyorlardı. Magnum'da yok ama, kendi yerindir diye gidiyorsun. Ben de çok eskiden beri Magnum'la ilişkili olduğum için gidiyorum.

S.R.: Orada mı tanıştın Josef'le?

A.G.: Oradan tanıştım. Hemen şarap aldı getirdi, en ucuzundan... Zehirlenirsin. Kafayı çekiyor, adamın evi yok, gece olunca uyku tulumunu yere seriyor yatıyor, sabah da topluyor.

Foto: Josef Koudelka

S.R.: Senin burada kaldı bir ara?..

A.G.: Burada kalıyor. "Gel, evde yatak var!" Gelmez, burada yatacak, uyku tulumuna alışmış vücudu. Sabahın köründe 7'de 8'de çıkar, güneş batıncaya kadar... "Sekiz saat, vücudun düz durması lâzım, sonra yedi saat fotoğraf çeker bu vücut, başka bir şey yapmaz" diyor.

S.R.: Koudelka'nın *Çingeneler* işini çok severim ben.

A.G.: Onlarla Capa Ödülü'nü aldı.

S.R.: Sende neleri var Koudelka'nın? *Çingeneler*'den var mı koleksiyonunda?

A.G.: Var tabii, çoğu çingene fotoğrafları. Panoramikler çok sonradır. Ben New York'a gittim; o altı ay burada, bu atölyede kaldı.

S.R.: Peki, Salgado'nun gelişini anlatsana biraz. Ben hayal meyal anımsıyorum: Çitagong'a gitmek için gelmişti sanırım.

A.G.: Paris'te kafayı çekerken konuşuyoruz. Salgado işçiler üstüne çalışıyor o sıralar. İşçilerin daniskası Çitagong'dadır dedim ona. Bengaldeş'te bir şehir; Bengal Körfezi'nin ucunda. Açık deniz olduğu için medcezirden dolayı sular yükselip alçalır. Sökülecek gemiler içerilere girer, sular çekilince çamurda kalırlar. Orada binlerce gemi var; o gemileri söküyorlar, işçiler kan

Foto: Sebastião Salgado

Foto: Sebastião Salgado

Foto: Sebastião Salgado

ter içinde, çamurlu bir yerdir dedim. Tarif et gideyim dedi. Nasıl göndereyim? Casus diye yakalarlar!

S.R.: Sen bir yolunu buldun ama?

A.G.: Suna Kan'ın kocası orada sefirdi.

S.R.: Bengaldeş'te mi sefirdi?

A.G.: Bengaldeş'te sefirdi. Halit Güvener. Biz zaten onun evin-

Foto: Sebastião Salgado

de kalıyoruz gittiğimizde. Bengaldeş acayip bir ülke. İhtilal oluyor, gazetecisin diye tutukluyorlar adamı. Bu gidecek, orada ne yapacak? Neyse, orada bir fahri konsolosumuz var. Çitagong'un sahibi! Bütün şehir, neredeyse evler dahil, bu

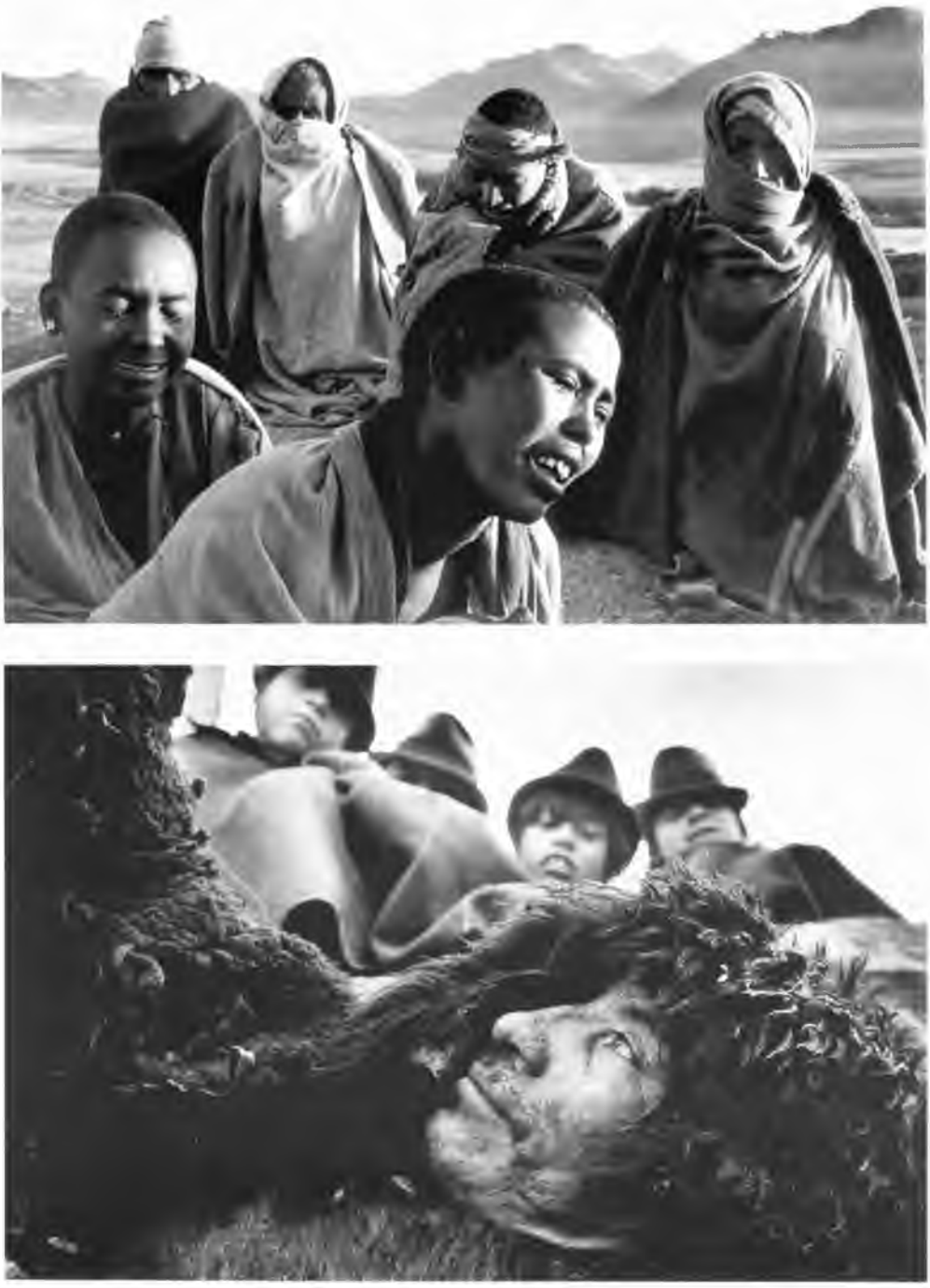

Foto: Sebastião Salgado

Foto: Sebastião Salgado

adamın. Bütün fabrikalar... İngiltere'de çok büyük bir firması var, Bengaldeş'te dokuma tezgâhından tut, gemi şantiyeleri filan... Müthiş zengin. Hayatımda tanıdığım en zengin adam. Salgado'yu ona göndermeye karar verdim. Adamı aradım buradan, bulamadım. Kardeşi aracılığıyla, "Ara Güler'in bir arkadaşı gelecek, sana onun mektubunu verecek, ona yardım et" diye haber yolladım. Salgado da gitti, çekimlerini yaptı; ondan sonra kitap oldu o iş.

S.R.: Salgado seni çok sevdi sanıyorum. Birkaç kez geldi İstanbul'a, bütün kitaplarını getirdi; bir sürü de fotoğraf yolladı yanılmıyorsam.

A.G.: "Ben seni hep izlerdim", dedi bana, "Hangi makineyi kullanıyorsun, kaç diyafram, hangi film?.." Eskiden yazardık ya dergilerde. Bunlar bizden çok genç tabii; elli yaşındadır Salgado, yirmi beş yaş küçüktür benden. "Senden fotoğraf istiyorum" dedi bir gün, "Ben sana vereyim, sen de bana ver, değişelim" dedi. "Kaç resim verirsen, ben de o kadar resim veririm" dedi. Siyah beyaz. "Seç on beş resim" dedim. "On beş az, daha çok resim istiyorum, otuz tane" dedi. Böylece ben otuz siyah beyaz

Foto: Sebastião Salgado

Foto: Sebastião Salgado

Foto: Sebastião Salgado

Foto: Sebastião Salgado

Foto: Sebastião Salgado

baskı verdim, o da otuz tane baskı verdi. Hindistan'dan yeni gelmişti, kontakt baskılarından seçtim. O benim seçtiklerimi gönderdi, ben de onun seçtiklerini; ama benim baskılarım onunkilerden büyüktü.

Foto: Sebastião Salgado

Foto: Sebastião Salgado

S.R.: Çok güzel bir dizi o. Peki sevgili Ara, bütün bunların arasında senin en sevdiklerin hangileri?

A.G.: Aydın Doğan Ödülü'nü aldığımda Salgado buradaydı. "Her zaman sefalet içinde çalışıyorsun, gel biraz da lüks bir yere gidelim" dedim. Aldım, Hürriyet Center'a ödül törenine götürdüm.

S.R.: Peki bu takım içinde en sevdiğin fotoğrafçı kim?
A.G.: Salgado, sonra Koudelka. Bu genç nesli kendime daha yakın hissediyorum.
S.R.: Jeanloup Sieff'den hiç söz etmedik. Sende çok fotoğrafı var oysa ve yeni öldü.
A.G.: O da Magnum'daydı eskiden. "Benim ne işim var Magnum'da?" dedi ve çıktı. Rue Ampère'de oturuyordu; çok güzel bir bina, aşağıdan yukarıya onun. Yukarısı kubbeli, ışık alıyor. En ünlü mankenlerle çalışıyor, telefonu açıyor Brigitte Bardot'ya: "Gel resmini çekeceğim" diyor. O da geliyor.

Foto: Jeanloup Sieff

Foto: Mary Ellen Mark

Küçük bir fotoğraf müzesi...

S.R.: Senin bu koleksiyon neredeyse küçük bir fotoğraf müzesi gibi geliyor bana. Başka neler olsun isterdin bunların arasında?
A.G.: Söylediğim gibi: Man Ray'den isteyebileceğim halde isteyemedim. Bende bir Eugene Smith olması lâzımdı. Gjon Mili olması lâzımdı... Kaç kez karşılaştım ama yanında fotoğraf yok ki isteyeyim!.. Başkaları da var eksikliğini duyduğum. Ama ben bunları bir koleksiyon olsun diye değil, tek tek sevdiğim fotoğraflar olduğu için, sevdiğim fotoğrafçıların işleri olduğu için topladım. Şimdi yanyana dizdiğimiz zaman bir "koleksiyon" çıkıyor ortaya.
Nedir ki fotoğraf? Önce bir fizik, kimya icadı gibi görünüyor. Deneyler yapılıyor ve sokakta ayakkabısını boyatan bir adamın, kıpırdamadığı için resmi çıkıyor. Daguerre'in o ünlü fotoğrafını bilirsin. Benim için ilk fotoğraf odur. Aslında bir fizik deneyi olarak çıkıyor ortaya; sonra bakıyorlar ki bir şey kaydeden bir alet var karşılarında. Bununla resim yapmaya başlıyorlar önce; bir dönem bütün fotoğrafçılar kendilerini ressam sanıyorlar, Renoir gibi, Cézanne gibi. Öte yandan ressamlar da fotoğraf

çekiyor. Ama daha sonra, fotojurnalizm başlayınca, fotoğrafın daha önemli amaçları olabileceğini, başka bir sanatın kopyası olmadan, kendi başına var olabileceğini anlıyorlar. Birinci Cihan Harbi'nde de bu işin büsbütün başka bir şey olduğu anlaşılıyor. Bir tür tarihçilik oluyor fotoğraf. Eskiden Venezuela'da bir insanın nasıl yaşadığını bilmiyorduk. Fotoğrafçılar sayesinde biliyoruz artık. *Life*'ler *Paris-Match*'lar, insanları birbirine yaklaştırdı. Şimdi bir günde İspanya'ya çay içmeye gidebilirsin. Bundan kırk sene önce Kayseri'ye röportaja gittiğinden daha çabuk...

Foto: Daguerreotype (Anonim)

ARA GÜLER'İN FOTOĞRAFÇILARI

Foto: Sarkis Baharoğlu

Foto: Sebastião Salgado

Imogen Cunningham

Amerikan fotoğrafının önde gelen kadın fotoğrafçılarındandır. 1834'te Oregon'da doğdu. 1901'de fotoğraf çekmeye başladı ve kimya eğitimi gördü. 1910-16 yılları arasında Seattle'da bir stüdyo kurdu. Romantik fotoğraflar çekti, alegorik tablolar yaptı, skandala neden olan kadın ve erkek nüleri üstüne çalıştı. 1912'de ilk kişisel sergisini açtı. 1917-76 yılları arasında San Francisco'ya yerleşti. 1922-29 yılları arasında bitkiler ve çiçekler üzerine uzun süren bir çalışma yaptı. 1923'te "resimselci" gruba katıldı. 1930-36 yılları arasında çeşitli dergilerde çalıştı. 1932-35 yılları arasında Amerikan fotoğrafında önemli bir yer tutan f/64 grubunun kurucu üyeleri arasında yer aldı. 1960'ta Avrupa'ya geldi ve evinde August Sander'in fotoğrafını çekti. 1975'te Imogen Cunningham Vakfı'nı kurdu. 24 Haziran 1976'da San Francisco'da öldü.

Eugène Atget

19. yüzyıl fotoğrafının en önemli adlarından biridir. 1856'da Paris'te doğdu. 1879-81 yılları arasında Paris'te tiyatro eğitimi gördü. 1881-96 yılları arasında tiyatro oyunculuğu yaptı. 1896-98 yılları arasında tiyatroyu bırakarak resim yapmaya ve fotoğrafla ilgilenmeye başladı. 1896-1914 arasında Paris'teki St-Séverin mahallesinin fotoğraflarını çekmeye başladı. 1899'da sanatçılarla çalışmak amacıyla bir fotoğraf makinesi satın aldı. Man Ray, Derain, Utrillo, Foujita ile çalıştı. 1899'dan itibaren, küçük meslek gruplarını, butikleri, Paris sokaklarını, vitrinleri çekmeye başladı. 1921'de Louvre'un salonlarını fotoğrafladı. 1924'te Paris sokaklarını çekmeye devam etti. 1926'da onu meşhur edecek olan Berenice Abbott'la karşılaştı ve 4 Ağustos 1927'de Paris'te, sefalet içinde öldü.

Charles Puyo

Fransız fotoğrafında "pictorialiste" akımın öncülerindendir. 1857'de Morlaix'de doğdu. 1885'te fotoğraf çekmeye başladı. 1894'te, Bucquet ve Demachy ile Paris'teki Photo-Club'ü kurdu. 1904'te hesaplarını kendi yaptığı, "simetrik-anakromatik" objektiflerle, "izlenimci" manzara ve portre çalışmaları yaptı. 1921'de Photo-Club'ün başkanı oldu. 1926'da doğduğu yer olan Morlaix'ye çekildi. 1933'te öldü.

Robert Léon Demachy

Fransız "pictorialist" fotoğrafının öncülerindendir. 1859'da Saint-Germain-en-Laye'de doğdu. Müziğe, resme, otomobillere ve fotoğrafa ilgi duyuyordu. 1880'de fotoğrafı ciddi bir uğraş olarak ele almaya başladı. 1894'te Paris'teki Photo-Club'ün kurucu üyelerinden biri oldu. 1894-1924 yılları arasında izle-

nimci portreler ve manzaralar sergilemeye başladı. 1869'da fotoğraftaki "Yeni Okul" tarafından kullanılan yöntemlerin yasallığı üzerine bir makale kaleme aldı. 1897'de Commandant Puyo ile bir sergi açtı. Bir "resimselci" olarak Paris'teki Photo-Secession'a katıldı. 1906'da Commandant Puyo ile birlikte *Fotoğraftaki Sanatsal Yöntemler*'i yayınladılar. 1914'te Paris'te resim yapmak için fotoğrafı bıraktı. 29 Aralık 1936'da öldü.

Edward Jean Steichen

"Pictorialist" (resimsi) fotoğrafın en büyük ustalarındandır. 1879'da Luxembourg'da doğdu. 1896'da ilk fotoğraflarını çekti. 1900'de Académie Julian'da resim eğitimi gördü. 1900-20 yılları arasında resim ve serbest fotoğrafçılık yaptı. 1920'de, kendini tamamen fotoğrafa adayarak resmi bıraktı. 1923-38 yılları arasında New York'ta bir fotoğraf stüdyosu kurdu. 1947-62 yılları arasında New York Modern Sanatlar Müzesi'nin fotoğraf bölümünün yöneticiliğini yaptı. 25 Mart 1973'te West Redding'de öldü.

André Kertész

Macar fotoğrafçı. Çağdaş fotoğrafın öncülerinden ve en büyük adlarından biridir. 1894 yılında Budapeşte'de doğdu. 1913'te ilk fotoğraf makinesini satın aldı, 1914'te Avusturya-Macaristan ordusunda görev yaptı ve fotoğraf çekti. 1927'de ilk kişisel sergisini açtı. 30'lu yıllarda Paris'te gerçeküstücülerle ilişki kurdu. 1936'da New York'a yerleşti. 1937'de moda dergileriyle çalışmaya başladı. 1944'te Amerikan vatandaşı oldu. 1963'te tüm anlaşmalarını iptal edip, kendisi için çalışmaya başladı. 1985'te New York'ta öldü. Çalışmalarıyla tüm 20. yüzyıl fotoğrafını etkilemiş bir fotoğrafçıdır.

Dimitri Kessel

Ukrayna asıllı ünlü *Life* fotoğrafçısı. 16 yaşında Ukrayna ordusunda askere alındı; Bolşeviklere esir düştü. Daha sonra Kızılordu'ya katıldı, subaylık rütbesine yükseldi. 1920'de Rusya'dan kaçtı ve Amerika'ya geldi. New York kentinden çok etkilenerek fotoğraf çekmeye başladı ve profesyonel fotoğrafçı oldu. 1944'te *Life* için çalışmaya başladı. Savaş fotoğraflarıyla, özellikle de Yunan İç Savaşı görüntüleriyle ün kazandı.

George Rodger

Magnum'un kurucularından İngiliz fotoğrafçı. 1908 yılında Cheshire'da doğdu. 1927'de ilk fotoğraf makinesini edindi. 1936'da BBC'ye katılınca fotoğrafçı olmaya karar verdi. 1939 ve 1945 yılları arasında *Life Magazine* dergisi için savaşı izledi. 1947'de Magnum'un kurucu üyelerinden biri oldu. 1947 ve

1980 tarihleri arasında Afrika'ya 15 gezi gerçekleştirdi. Nuba güreşçilerinin fotoğraflarıyla büyük ün kazandı. 1954'te Ortadoğu'yu fotoğrafladı. 1959'dan bu yana İngiltere'de yaşıyor.

Henri Cartier-Bresson

Fransız fotoğrafının büyük ustası. 1908 yılında Chanteloup'da doğdu. 1923'te resim yapmaya başladı. 1927-28 yılları arasında André Lhote Atölyesi'nde çalıştı. 1928-29 yılları arasında Cambridge Üniversitesi'nde resim ve edebiyat eğitimi gördü. 1931'de fotoğraf çekmeye, 1935'te New York'ta serbest fotoğrafçı olarak çalışmaya başladı. Paul Strand'la sinema tekniği üzerine çalıştı. 1936-39 yılları arasında *Yaşam Bizimdir*, *Oyunun Kuralı* adlı filmlerde Jean Renoir'a asistanlık yaptı. 1943'te Braun yayınları için sanatçıların portrelerini çekmeye başladı (Matisse, Braque). 1944-45 yılları arasında Fransa'nın işgalini ve Paris'in kurtuluşunu fotoğrafladı. 1945'te *Dönüş* adlı bir film çekti. 1947'de Magnum'un kurucu üyelerinden biri oldu. 1948'de Hindistan, Birmanya, Pakistan, Çin ve Endonezya'ya yolculuklar yaptı. 1966'da Magnum'dan ayrıldı. 1974'ten sonra, fotoğrafın yanısıra kendini yeniden desen ve resim çalışmalarına adadı.

Eliot Elisofon

17 Nisan 1911'de New York'ta doğdu. Fotoğrafa, ilkel sanata ve yolculuğa ilgi duyuyordu. 1935-37 yılları arasında ticari bir fotoğraf stüdyosunda çalışmaya başladı. 1937-42 yılları arasında çeşitli dergilerde serbest fotoğrafçı olarak çalıştı. 1942-45 yılları arasında Amerikan ordusunda görev aldı. 1972'de *Kara Afrika'nın Mirası* adlı bir filmi yazdı ve yönetti. Washington D.C.'deki Afrika Sanatı Müzesi'nin kurucu üyesidir. 7 Nisan 1973'te New York'ta öldü.

Robert Doisneau

Fransız fotoğrafının en önemli adlarındandır. 1912'de Paris'te doğdu; grafik-baskı eğitimi gördü. 1930'da fotoğraf çekmeye başladı. 1931'de André Vigneau'ya asistanlık yaptı. 1934'te endüstriyel fotoğraf alanında çalıştı. 1945'te *Alliance-Photo* ajansına girdi. 1946'da Blaise Cendrars'la karşılaştı ve onunla birlikte, Paris'in banliyösü üzerine bir kitap oluşturdular. 1949-52 yılları arasında *Vogue* dergisi için çalıştı. 1973'te *R. Doisneau'nun Paris*'i adlı kısa metrajlı bir film gerçekleştirdi. 1994'te Paris'te öldü.

Robert Capa (Andréi Friedmann)

Savaş fotoğrafçılığının en büyük ustası. 22 Ekim 1913'te Budapeşte'de doğdu. 1930'da Macaristan'da ilk fotoğraflarını çekmeye başladı. 1931-33 yılları

arasında Berlin'de politik bilimler eğitimi aldı. 1933'te Nazizm'in başlangıç dönemlerinde Berlin'i terk etti ve Paris'te Capa soyadını aldı. 1933-39 yılları arasında Paris'te serbest fotoğrafçılık yaptı. 1935'te Alliance-Photo adlı ajansın kuruluşuna katıldı. 1936'da çeşitli dergiler için İspanya savaşını izledi. 1939'da Amerika'ya göç etti. 1941-45 yılları arasında İkinci Dünya Savaşı'nı fotoğrafladı. 1947'de Magnum'un kurucularından biri oldu. 1948-54 yılları arasında Magnum'da başkanlık yaptı. 1954'te Amerikan vatandaşı oldu. 25 Mayıs 1954'te Vietnam'da yine savaşı fotoğraflarken öldü.

Ernst Haas

Renkli fotoğrafın en büyük ustalarındandır. 1921 yılında Viyana'da doğdu. 1940-42 yılları arasında tıp eğitimi, 1943-44 yılları arasında da Viyana'da resim ve grafik eğitimi gördü. 1945'te fotoğraf çekmeye başladı. 1949'da Magnum'a katıldı. 1950-60 yılları arasında çeşitli dergilerle işbirliği yaptı. 1960'ta Amerikan Magazin Fotoğrafçıları Derneği'nin başkanı oldu. 1962'de Magnum'dan ayrıldı. 1975'ten başlayarak Amerika'da çeşitli fotoğraf çalışmaları yaptı, konferanslar verdi. 1986'da New York'ta öldü.

Inge Morath

Avusturyalı kadın fotoğrafçı. 1923 yılında Avusturya'da doğdu. 1944-46 yılları arasında temizlikçi, tarım işçisi ve havaalanı görevlisi olarak çalıştı. 1946-49 yılları arasında U.S. Haber Servisi için çevirmen-yayıncı olarak çalıştı. 1952'de Magnum'la ilişkiye girdi Daha sonra bir Leica satın aldı ve fotoğrafçı olmaya karar verdi. 1953'de Magnum'a katıldı; Cartier-Bresson için araştırmalar yaptı. 1956'da ilk kişisel sergisini açtı. 1962'de New York'a yerleşti; ünlü yazar Arthur Miller'la evlendi. 1978'de Çin'e ilk yolculuğunu gerçekleştirdi ve bu yolculuğun ürünleriyle iki kitap hazırladı.

Marc Riboud

Fransız fotoğrafının en önemli temsilcilerinden biridir. 1923'te Lyon'da doğdu. 1939'da babası ölünce, onun Leica'sıyla ilk fotoğraflarını çekti. 1943 ve 45 yılları arasında direnişe katıldı. 1952 yılında asıl mesleği olan mühendisliği bırakarak fotoğrafçı oldu ve Magnum'a katıldı. 1966'da *Le Monde* için Vietnam savaşını izledi. 1967'de Sartre'ın, Malraux'nun fotoğraflarını ve ünlü "Çiçekli Kız" fotoğrafını çekti. 1974'te Magnum'un başkanı oldu. 1978'de Magnum'dan ayrıldı. Fotoğraf çalışmalarını bugün de sürdürüyor; dünyanın dört bir yanında sergiler açıyor, kitaplar yayınlıyor.

Edouard Boubat

Fransız fotoğrafının önemli adlarından biridir. 1923 yılında Paris'te doğdu. 1938-42 yılları arasında Paris'te bir fotogravür atölyesinde çalıştı. 1946-1948 yılları arasında yaşamını, yakın çevresini ve Paris'i fotoğrafladı. 1949'da İspanya'ya ilk yolculuğunu yaptı. 1950'de ilk kez *Camera* dergisinde fotoğrafları yayımlandı. 50'lerden başlayarak dünyanın çeşitli ülkelerinde fotoğraf çekti. 1967'de serbest fotoğrafçı olarak çalışmaya başladı. 1990'larda Paris'te öldü.

Fulvio Roiter

İtalyan fotoğrafının önde gelen adlarındandır. 1926 yılında Venedik'te doğdu. 1949'da "La Gondola" adlı fotograf grubuna üye oldu ve 1953'te Venedik'te fotoğraf çekmeye başladı, Sicilya'da bisikletli bir fotoğraf gezisi yaptı. 1957'de, Brezilya'da 9 ay kaldı ve belgesel çekimler yaptı. 1964'te Afrika halklarının gelenekleri üzerine çalıştı. 1970'te ilk kişisel sergisini açtı. Sergi, kitap çalışmalarını bugün de sürdürüyor.

Jean Mounicq

Fransız fotoğrafçı. 1931'de Pau'da doğdu. 1945'te fotoğraf çekmeye başladı. 1958'de kısa bir süre Magnum'a katıldı.. 1975'te endüstriyel reklam fotoğrafçılığına yöneldi. 1982'de *Paris Dernier* adlı büyük boyutlu çalışmasını tamamladı. Kitap ve sergi çalışmalarını günümüzde de sürdürüyor.

Jeanloup Sieff

30 Kasım 1933'te Paris'te doğdu. 1945-54 yılları arasında edebiyat, gazetecilik ve fotoğrafçılık eğitimi gördü. Serbest fotoğrafçılık ve gazetecilik yapmaya başladı. 1955-58 yılları arasında Magnum'a katıldı ve sonra ayrıldı. Çeşitli dergilerde serbest olarak çalıştı.

Ian Berry

1934'te Preston'da doğdu. Amatör fotoğrafçılık yapmaya başladı. 1952'de Güney Afrika'ya fotoğraf çekmeye gitti. 1953'te Magnum'la bağlantılı olarak çalışmaya başladı. 1963'te ise ajansın fotoğrafçılarından biri oldu. 1972-73 yılları arasında Orta Doğu'da önemli röportajlar yaptı. 1978'de Magnum'un başkan yardımcısı oldu.

Philip Jones Griffiths

1936'da Galler'de doğdu. Eczacılık eğitimi görürken, *Manchester Guardian*'la işbirliği yaptı ve Granada televizyonundaki belgesel filmler için kameramanlık yaptı. 1961-63 yılları arasında *Observer Magazine* için Cezayir Savaşı'nı

izledi. 1963 yılında çeşitli dergiler için bağımsız fotoğrafçı ve gazeteci olarak çalıştı. 1966-68 yılları arasında Magnum için Vietnam'a gitti. Vietnam fotoğraflarıyla büyük bir ün kazandı. 1974'ten sonra daha çok belgesel sinemayla ilgilenmeye başladı.

Hiroji Kubota

Magnum'un uzakdoğulu üyelerinden Japon fotoğrafçı. 1939'da doğdu; Tokyo Waseda Üniversitesi'nde siyasetbilim okudu. 1966'da serbest fotoğrafçılık yapmaya başladı; dünyanın çeşitli ülkelerinde çalıştı 1970'te Magnum'a üye kabul edildi. Özellikle Uzakdoğu'da, Vietnam'da, Kore'de röportajlar yaptı. 1979-84 yılları arasında gerçekleştirdiği büyük Çin röportajıyla ün kazandı.

Josef Koudelka

1938 yılında Moravya'da doğdu. 1956-61 yılları arasında Prag'da mühendislik eğitimi gördü ve fotoğrafla ilgilenmeye başladı. 1961-70 yılları arasında Çekoslovakya ve Romanya'daki çingeneler üzerine belgesel bir çalışma yaptı. 1970'te Çekoslovakya'dan ayrılarak Macaristan, İngiltere, İrlanda, Fransa, İspanya ve Portekiz'de çingeneler üzerine belgesel çalışmalar yaptı. 1971'de Londra'ya yerleşti, 71-80 yılları arasında Magnum için serbest çalıştı. 1980'de Fransa'ya yerleşti. Sergi ve kitap çalışmalarını günümüzde de sürdürüyor.

Mary Ellen Mark

Amerikalı kadın fotoğrafçı. 1940 yılında, Philadelphia'da doğdu. 1962-64 yılları arasında Pensilvanya Üniversitesi'nde foto muhabirliği eğitimi gördü. Bir kamera satın aldı ve fotoğrafçı olmaya karar verdi. 1965-66 yılları arasında Türkiye'ye gelip fotoğraf çekmek için Fulbright bursu aldı. 1976-81 yılları arasında Magnum'a üye oldu. 1977'de gece kişiliklerinin gizli kültürünü yansıttığı *Bar Dizisi* portrelerini çekmeye başladı. 1978-79 yılları arasında, Bombay fahişelerini fotoğrafladığı *Falkland Road* dizisini gerçekleştirdi.

Paolo Monti

Ara Güler'e göre İtalyan fotoğrafının 'babası', Milanolu fotoğrafçı. Fotoğraflarında gerçekçi imgeler kullanmış, düşsel İtalya'nın tumturaklı imgelerinden sert biçimde uzaklaşmış ve 'fotojeni'yi dağ göllerinde bulduğu kadar, kentlerin asfaltlarında da yakalamayı başarmış bir şair-fotoğrafçıdır.

Sebastião Salgado

Günümüzün en önemli foto-reporterlerinden biridir. 1944 yılında Aimores'te doğdu. Vitoria'da hukuk eğitimi gördü, 1969'da Paris'e gitti ve Sorbonne'da tarım ekonomisi konusunda doktora yaptı. 1970'te ilk fotoğraf makinesini satın aldı; 1971'de Afrika'da gönüllü görevlerde bulundu ve sosyal içerikli fotoğraflar çekti. 1973'te Paris'te foto muhabiri olarak çalışmaya başladı. Nijerya'daki açlık üzerine röportajlar yaptı. 1979'da Magnum'a katıldı. Daha sonra kendi fotoğraf ajansını kurdu; bazı toplumsal izlekleri öne çıkaran, politik etkinlik niteliğindeki fotoğraf çalışmalarını günümüze dek sürdürdü.

Nikos Ekonomopulos

Yunanistan, Calamata'da doğdu. Hukuk eğitimi gördü ve fotoğrafçı–gazeteci olarak çalıştı. 1988'de kendini bütünüyle fotoğrafa adadı. Türkiye ve Yunanistan'da iki yıllık röportajlar yaptı. 1994'te Magnum'a katıldı. 1990-94 yılları arasında Balkanlar'da uzun soluklu bir projeye girişti. 1995'ten bu yana, dünyadaki Hıristiyan-Ortodoks topluluklarıyla ilgili bir röportaj üzerinde çalışıyor.

Ara Güler Norman Hall'la birlikte

JOSEF KOUDELKA

to
Sevda + Ara
from
your friend
Josef
ISTANBUL
1992

Tiré à part
du n° sur l'Italie
de Camera Internat.
1987

Texte de
Ferdinando Scianna

pour Ara
son ami
Henri

For Dear Ara
with best wishes
and love
Robert Rauschenberg

Foto: Robert Demachy

Foto: Eliot Elisofon

Fotoğraflar: Dimitri Kessel (ön kapak)
Imogen Cunningham (arka kapak)

Birçok fotoğrafın üstünde ya da arkasında, aşağı yukarı aynı şey yazılı: Sevgili dostum Ara'ya... (Fransızca, İngilizce, İtalyanca ya da başka dillerde). İmzalarsa fotoğraf dünyasının en büyük adları: Henri Cartier-Bresson, Marc Riboud, Robert Doisneau, Eliot Elisofon, Edouard Boubat, Josef Koudelka, Sebastiao Salgado... Kimi fotoğraflar, yaratıcıları Ara Güler'in çağına yetişemediği için imzasız: Daguerreotype'ler, Eugène Atget'ler, Puyo, Demachy, Steichen...

Ara Güler'in dostlukları, fotoğraf sanatının kısa tarihini, heyecan verici yapıtlarla katediyor.

TEMA
TÜRKİYE ÇÖL OLMASIN
(0212) 281 10 27

ISBN 975-08-0070-2

9 789750 800702

TEMA
TÜRKİYE ÇÖL OLMASIN
(0212) 281 10 27

ISBN 975-08-0070-2

9 789750 800702